

Uddannelse

Indholdsfortegnelse

Choktal afslører kæmpe frafald 1

20 pct. af de unge, der starter på en erhvervsrettet ungdomsuddannelse afbryder uddannelsen i utide. Og mere end halvdelen kommer ikke i gang med en ny uddannelse.

LO: Lønnen vil stige med fire pct. 4

Efter regeringens indgreb i storkonflikten sidste år steg lønstigningstakten med 4,7 pct. LO's økonomiske sektion forudser, at stigningstakten frem til år 2002 vil ligge på omkring fire pct. om året.

Tilskud virker - men ikke uden problemer 6

335 mindre virksomheder fik sidste år knap 20 mio. kr. i tilskud til efteruddannelsesaktiviteter og uddannelsesplanlægning. Men det var de i forvejen uddannelses-parate virksomheder, der løb med flest støttekroner.

Sommerferie
Udspil nr. 12 er det sidste nummer inden sommerferien. Næste nummer udkommer torsdag den 5. august.

Choktal afslører kæmpe frafald

Mindst 20 pct. - men sandsynligvis langt flere - af de unge, der starter på en erhvervsrettet ungdomsuddannelse, afbryder uddannelsen i utide. Og godt og vel halvdelen er ikke kommet i gang med en ny uddannelse i løbet af de følgende to år. Det viser tal fra Danmarks Statistik. - Det er chokerende, at så mange unge afbryder deres uddannelse før tiden. Men det er endnu mere chokerende, at mere end halvdelen af dem ikke kommer i gang med en anden uddannelse igen, siger LO-sekretær Harald Børsting

Af de i alt ca. 110.000 påbegyndte erhvervsrettede ungdomsuddannelsesforløb i 1997-98, afbrød ikke mindre end 18.389 elever deres uddannelsesforløb, inden der var gået et år. Det svarer til, at næsten hver femte elev holder op. Og hvad værre er: Efter et år er over halvdelen af de frafaldne stadig ikke kommet i gang med en ny uddannelse.

Det viser en særkørsel, foretaget af Danmarks Statistik for LO's nyhedsbrev Udspil.

Sandsynligvis er andelen af elever, der afbryder deres uddannelse langt højere. LO's vurderer, at det meget vel kan være mere end hver tredje elev, der afbryder uddannelsen i utide. Når det ikke er muligt at være mere præcis skyldes det, at de 110.000 påbegyndte uddannelsesforløb i 1997-98, sagtens kan dække over flere uddannelses-starters. Eksempelvis ved uddannelsesskift eller fordi de gennemfører forskellige introduktionsforløb, skoleophold og praktikophold i løbet af det første år.

- Det er nogle rigtig dårlige tal, der fortæller noget om, at regeringens målsætning om at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, er i farezonen. Det truer grundlæggende velfærdssamfundet, fordi tilgangen af kvalificeret arbejdskraft til arbejdspladserne svigter, siger LO-sekretær Harald Børsting og fortsætter:

- Der er næppe én trylleformular, der løser alle problemerne. Vi har netop gennemført en reform af erhvervsuddannelserne, som utvivlsomt vil give et positivt bidrag. Under forudsætning af, at uddannelsesinstitutionerne får reel mulighed for at tilbyde de unge en kvalitetsuddannelse, og at det permanente praktikpladsproblem bliver løst. Vi skal simpelt hen have skaffet de sidste godt 8.000 elever en læreplads.

Stigende frafald

Flere og flere unge forlader de erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Danmarks Statistik har undersøgt frafaldet helt tilbage til perioden 1994-95, hvor i alt 14.579 forlod

erhvervsuddannelserne. Frafaldet er med andre ord steget frem til 1997-98 med 3.810 elever eller 26,1 pct.

Det statistiske materiale afslører også, at de første måneder på en erhvervsskole er det mest kritiske. Af de godt 18.000 elever, der afbrød uddannelsen i perioden 1997-98, skete det største frafald i løbet af de første måneder. Godt 38 pct. af det samlede frafald fandt sted inden for de første fire måneder.

Størst frafald fra EUD

Det største frafald forekommer på erhvervsuddannelsernes indgangsforløb, og når eleverne afbryder en læreplads. Af de godt 18.000 elever, der afbrød sin uddannelse i 1997-98, kom over 13.000 fra erhvervsuddannelserne.

På indgangsforløbene er det især de tekniske uddannelser, der har svært ved at fastholde eleverne. På hovedforløbene - når eleverne har en lærekontrakt - sker frafaldet hovedsageligt fra handels- og kontoruddannelserne.

Men også HHX, HTX og sundhedsuddannelserne bidrager til den dårlige statistik. I alt 4.985 af de elever, der startede på uddannelserne i sommeren 1997, holdt op igen.

At starten på de unges uddannelsesforløb er det mest kritiske, illustreres også klart af tallene, som viser, at næsten halvdelen af de afbrudte uddannelsesforløb sker i erhvervsuddannelsernes indledende fase, mens 25 pct. af de afbrudte uddannelsesforløb sker i praktiktiden.

Overraskende nok sker afbrydelserne i læreforholdet (mens eleverne er i praktik) ikke inden for de første tre måneders prøvetid. De er jævnt fordelt over en tre-årig periode. Hertil kommer en overraskende stor gruppe på hver tiende elev, som afbryder deres læreforhold lige inden svendep prøven.

Hver anden kommer ikke i gang med ny uddannelse

Ser man på "afbryderne" og deres videre forløb i uddannelsessystemet, afslører tallene fra Danmarks Statistik, at mere end halvdelen af eleverne ikke kommer i gang med en ny uddannelse. Af de elever, der afbrød uddannelsen i perioden 1997-98, var 57,7 pct. efter et år endnu ikke kommet i gang med en ny uddannelse.

Det svarer til de tidligere årgange, hvor 52 pct. af de elever, som havde afbrudt et uddannelsesforløb i perioden 1994-95, selv efter to år endnu ikke var kommet i gang med en anden uddannelse.

- En ting er de positive afbrydelser, hvor eleverne med det samme går i gang med en ny uddannelse. Uddannelsesskiftene kan reduceres gennem en bedre vejledning af de unge, og en bedre mulighed for uddannelsesskift.

- Langt mere alvorligt er det for den alt for store gruppe, som slet ikke kommer i gang med en anden ungdomsuddannelse. De bidrager til forøgelsen af den alt for store gruppe

af ikke-faglærte på det danske arbejdsmarked. Og det oven i købet i en tid, hvor arbejdsmarkedet skriger på faglært arbejdskraft, siger Harald Børsting.

Der er i dag over én mio. lønmodtagere på arbejdsmarkedet uden en kompetencegivende uddannelse - altså ikke-faglærte.

Regeringen og parterne må løse problemerne

Harald Børsting er stærkt bekymret over det store antal unge, der afbryder deres uddannelse uden at komme videre.

- Det er et truende problem for velfærdssamfundet. Selvom en del af problemerne måske vil blive løst gennem den nye uddannelsesreform, der blandt andet sikrer de unge en større overskuelighed og bedre muligheder for uddannelsesskift. Men det er næppe tilstrækkeligt.

- Regeringen har et stort ansvar for at gøre alle ungdomsuddannelser ligeværdige. Hvorfor skal en elev i handelsgymnasiet eksempelvis kun koste samfundet 200 kr. om året, mens en elev i det almene gymnasium koster xxxx kr.? Og hvorfor skal de tekniske erhvervsuddannelser år efter år tvinges til besparelser, der forringer kvaliteten og skræmmer de unge væk, slutter Harald Børsting.

Han understreger, at det er en opgave, som arbejdsmarkedets parter og regeringen må og skal finde en løsning på i fællesskab. En del af løsningen forventer LO kan findes i de igangværende trepartsdrøftelser om praktikpladsproblemerne.

Yderligere information: LO-konsulent Peter Høier på telefon 35 24 61 53

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Harald Børsting på telefon 35 24 60 00

Lønprognose

LO: Lønnen vil stige med omkring fire pct. om året

Efter regeringens indgreb i storkonflikten sidste år steg lønstigningstakten på LO/DA-området. I fjerde kvartal sidste år steg lønnen således med 4,7 pct. LO's økonomiske sektion forudser, at stigningstakten frem til år 2002 vil ligge på omkring fire pct. om året

Lønstigningstakten var gennem 1998 svagt tiltagende. I fjerde kvartal lå lønstigningerne på 4,7 pct. Gennemsnittet for 1998 for hele LO/DA-området lå på 4,4 pct.

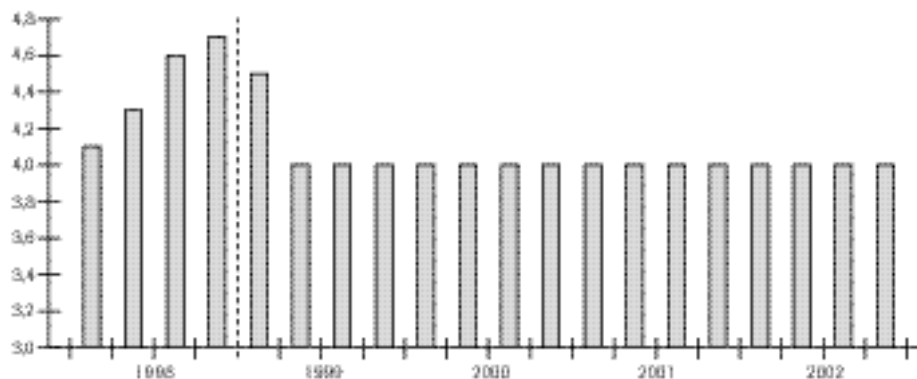
Men allerede i andet kvartal i år ventes lønstigningstakten at komme tilbage til et niveau på fire pct. En stigningstakt, som LO forventer vil vare ved gennem de næste tre år.

Det fremgår af konjunkturvurderingen "Øje på beskæftigelsen", som LO's økonomiske sektion netop har udgivet.

Årsagerne til den højere lønstigningstakt i gennem 1998 skal ifølge analysen findes i regeringens indgreb i storkonflikten sidste år, der blandt andet indeholder flere fridage. Men omkostningsvirkningen af fridagene bortfalder i andet kvartal i år. Derfor falder lønstigningstakten allerede nu til omkring fire pct. En stigningstakt, som LO's økonomer altså forventer vil holde helt frem til år 2002.

Den reelle lønomkostning ligger på et lidt lavere niveau. Det skyldes, at overenskomsternes bestemmelser om ekstra fridage i et vist omfang blev finansieret ved en afskaffelse af arbejdsgivernes sygebidrag på 325 kr. pr. fuldtidsansat. Derudover påvirkes arbejdsgiver-

Lønstigningstakten 1998-2002 på LO/DA-området, fordelt på kvartaler

Note: Tal frem til og med 1998 er faktiske tal. Øvrige tal er skøn.

Kilde: DA og egne skøn.

Lønstigning 1998 i henhold til DA's Konjunkturstatistik

	Årstigning i pct.
Fremstillingsvirksomhed	4,4
Bygge- og anlægsvirksomhed	5,0
Serviceprægede erhverv	4,4
Hele DA	4,4

Kilde: DA

nes omkostninger af et fald i arbejdsmarkedsbidraget, samt et nedsat bidrag til Arbejdsgivernes Elevrefusion. Det betyder, at de samlede lønomkostninger i år ventes at stige med 3,84 pct. og 3,72 pct. til næste år.

Høj mobilitet på arbejdsmarkedet

Analysen "Øje på beskæftigelsen" afslører også, at de faktiske forskelle i lønudviklingen fra amt til amt ikke skyldes niveauet for eller udviklingen i ledigheden. Det tyder på en høj geografisk mobilitet på det danske arbejdsmarked.

Eksempelvis oplevede lønmodtagere i Frederiksborg amt i fjerde kvartal sidste år en lønstigning på 5,2 pct., mens lønmodtagere i Roskilde amt i gennemsnit oplevede lønstigninger på 4,3 pct. Det til trods for et stort set ens ledighedsniveau i de to amter. Der er således ikke nogen umiddelbar sammenhæng mellem lønstigningstakterne og ledigheden. Heller ikke hastigheden, hvormed ledighed falder, ser ud til at være forklaringen.

I både Ringkøbing og Storstrøms amter faldt ledigheden med 0,5 procentpoint fra fjerde kvartal 1997 og frem til fjerde kvartal 1998. Lønstigningstakten i de to amter var i samme periode på henholdsvis 5,0 pct. og 4,1 pct.

Når hverken ledighedsniveauet eller store fald i ledigheden ser ud til at have indflydelse på lønstigningstakten, er det et tegn på, at den geografiske mobilitet blandt lønmodtagerne er høj. Hvis mobiliteten var lav, ville forskelle i ledigheden omsætte sig i forskelle i lønstigningstakten.

Udsigt til samme stigningstakt som i udlandet

Med en lønstigningstakt i fjerde kvartal sidste år på 4,7 pct. i fremstillingssektoren ligger de danske lønstigningstakter i den øvre ende, når der sammenlignes med vores samhandelspartnere. Kun Norge havde i fjerde kvartal sidste år en højere stigningstakt. Den var med hele 7,6 pct. til gengæld markant højere end den danske stigningstakt.

I den anden ende af skalaen ligger USA og Frankrig med stigningstakter på henholdsvis 1,8 pct. og 2,0 pct.

Men i takt med, at lønstigningerne i Danmark aftager, og opsvinget på kontinentet tager fart, vil der i følge LO's økonomer blive en større ensartethed i lønudviklingen landene imellem.

Yderligere information: LO-konsulent Niels Bonø på telefon 35 24 60 71

Yderligere kommentarer: LO's formand Hans Jensen på telefon 35 24 60 00

Se "Øje på beskæftigelsen" nettet

To gange årligt udgiver LO's økonomiske sektion konjunkturvurderingen "Øje på beskæftigelsen". Du kan downloade vurderingen fra internettet på adressen www.lo.dk.

Uddannelsesplanlægning

Tilskud virker - men ikke uden problemer

Sidste år fik 335 mindre jyske virksomheder i alt 18,6 mio. kr. i offentlige tilskud til efteruddannelsesformål. Det har givet positive resultater. Men støtte til uddannelse er ikke uden problemer. Men det er dem, der allerede investerer i uddannelse, der spiser det meste af uddannelseskagen. Atter en gang står vi tilbage med gruppen, som ikke kan eller vil dygtiggøre sig.

“Først-til-mølle-princippet” ved ansøgninger om støtte til efteruddannelse har haft en direkte negativ effekt på et projekt, der sidste udløste 18,6 mio. kr. til 335 mindre virksomheder i Sønderjyllands og Viborg amter. Til gengæld gav forsøget en masse positive erfaringer - især når det gælder om at gennemføre uddannelsesplanlægning i virksomhederne.

Det er hovedkonklusionen i en evalueringsrapport, som Analysefirmaet Lisberg Management har gennemført for Arbejdsministeriet.

Forsøget gik i gang i november 1997 og betød, at mindre virksomheder med mellem fem og 50 ansatte i Sønderjyllands og Viborg amter kunne få støtte til efteruddannelsesaktiviteter. For at få tilskud skulle virksomhederne først og fremmest udarbejde en uddannelsesplan for medarbejderne - enkeltvis eller for grupper.

I alt var der afsat 20 mio. kr. til forsøget, der havde til formål især at få de mindste virksomheder til at sikre efteruddannelse og kompetenceudvikling til medarbejderne.

Administration gav stort dødvægtstab

Det var afgørende for forsøget, at bureaukratiet og kravene for at kunne opnå støtte til de uddannelser, som virksomhederne satte i værk, blev holdt på et minimum.

Det betød blandt andet, at tilskuddene blev givet efter “først-til-mølle-princippet”. De 20 mio. kr., der var afsat, blev stort set revet væk i løbet af de første måneder, ordningen eksisterede.

Resultatet blev, at det var de mest uddannelses-parate virksomheder, som fik den største andel af støttemidlerne.

Med andre ord fik virksomheder, der allerede var i gang med uddannelsesplanlægning en stor fordel fremfor virksomheder, hvor ideen om planlægning af medarbejdernes efteruddannelse og kompetenceudvikling endnu ikke havde fået fodfæste. Hele 43,5 pct. af de virksomheder, som har fået økonomisk tilskud, har til evalueringsrapporten oplyst, at de ville have gennemført såvel uddannelsesplanlægning som kompetenceudvikling, uanset om de var i stand til at få offentlige tilskud.

Resten af virksomhederne ville til gengæld ikke have gennemført de samme uddannelsesaktiviteter uden tilskud.

Gennemsnitligt fik de 335 virksomheder i de to amter udbetalt godt 55.000 kr. i støtte til uddannelsesaktiviteter, uddannelsesplanlægning, revisor, og netværkssamarbejde.

Erfaringerne fra Sønderjyllands- og Viborg amter viser, at det ikke er den rette vej at kombinere offentlige støttemidler med "først-til-mølle-princippet". I hvert fald ikke, hvis man vil have fat i de tusindvis af mindre danske virksomheder, der endnu ikke har opdaget behovet for vedligeholdelse og udvikling af medarbejdernes kompetencer.

- Det er naturligvis uheldigt, at hovedmålgruppen af virksomhederne nærmest blev snigløbet af de mere udviklingsbevidst virksomheder. Men det er ikke ensbetydende med, at tilskuddene - hverken i forsøget eller fremtidige - er spildt. Den vigtigste erfaring er, at de mindst udviklingsorienterede virksomheder skal påvirkes over længere tid. De skal have tid til at indse, at det bliver særdeles svært at eksistere på et behårdt marked med gårsdagens teknologi og viden, siger LO-sekretær Harald Børsting.

Han understreger, at forsøget i Sønderjyllands og Viborg amter viser, at der kan være god grund til at yde økonomisk tilskud.

- Over halvdelen af virksomhederne ville ikke have gennemført uddannelsesaktiviteter, hvis det ikke havde været for tilskuddene. Hvis vi fremover skal yde støtte, skal det fungere som incitament, og ikke være den bærende kraft for virksomhederne. Derfor skal vi blive endnu bedre til at påvirke de mindste og lidet udviklingsorienterede virksomheder, siger Harald Børsting.

Gode erfaringer med planlægning

Evalueringen som Lisberg Management har foretaget viser, at der er meget at hente for den enkelte virksomhed, der begynder at investere tid og ressourcer i uddannelsesplanlægning.

Præmieringsforsøget gav også virksomhederne mulighed for at søge tilskud til selve uddannelsesplanlægningen. I alt 44 virksomheder benyttede sig af denne mulighed. Resultaterne har været til at tage og føle på: Øget kvalitet i arbejdet, større motivation, mere engagement og et bredere jobindhold. Desuden er uddannelsesplanlægning for et flertal af disse virksomheder blevet aktivt værktøj, som de også vil benytte sig af i fremtiden.

- Det er positive erfaringer, som der skal bygges videre på. Vi må derfor satse betydeligt mere på at få uddannelse sarbejdet på skinner. Dialogen om uddannelse mellem A- og B-siden på de danske arbejdspladser - små som store - må ganske enkelt styrkes, og virksomheder skal nemt kunne hente støtte og hjælp, slutter Harald Børsting.

Yderligere information: LO-gruppekoordinator Anne Bruvik-Hansen på telefon 35 24 61 45

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Harald Børsting på telefon 35 24 60 00